

Beleidsbrief Erfgoed 2020-2021

Erfgoed leeft!

Januari 2020

Inleiding

Voor u ligt de beleidsbrief 'Erfgoed leeft!'. In deze brief lichten wij toe waar wij deze collegeperiode de accenten leggen in ons erfgoedbeleid. In tegenstelling tot andere beleidsonderdelen, zoals Cultuur, Sport, Monumenten en Archeologie is dit geen beleidsprogramma of kader. Een beleidskader of programma wordt opgesteld ten behoeve van invulling van de intensiveringsmiddelen uit het collegeprogramma en wordt ter besluitvorming aan uw Staten worden voorgelegd. Dit is reeds gedaan met de beleidsprogramma's Cultuur, Sport, Monumenten en Archeologie. Een beleidsbrief is informierend van aard en wordt opgesteld op basis van bestaande kaders. De omvang van de middelen voor erfgoed zijn reeds door u vastgesteld middels het vaststellen van het beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 *Ruimte voor Cultuur* tijdens de Provinciale Statenvergadering van 13 december 2019. Ook is in de beleidsprogramma's Monumenten 2020-2023 *Monumenten benutten, behouden én beleven* en Archeologie 2020-2023 *De kracht van archeologie. Ontsluiten, verbinden, vertellen, toepassen* een basis gelegd en daarmee verbinding gemaakt met het beleidsonderdeel Erfgoed.

Limburg is rijk aan erfgoed en erfgoed leeft in Limburg. We stelden dit in de vorige collegeperiode al vast en zagen veel initiatieven, verenigingen en instellingen die zich allemaal vanuit een intrinsieke motivatie inzetten voor ons Limburgs erfgoed en op waardevolle wijze bijdragen aan onze Limburgse identiteit. Tegelijkertijd zagen we dat sprake was van versnippering en dat het Limburgs erfgoed niet toegankelijk was voor een breed publiek. Met het beleidskader *Toekomst voor Erfgoed! 2016-2019* hebben we ingezet op de samenhang in het erfgoedveld en daarmee het realiseren van een groter publieksbereik. Hiermee is een transitie in gang gezet voor de erfgoedinstellingen die nog steeds gaande is. Daarom concluderen we dat de lijnen van het beleidskader *Toekomst voor Erfgoed!* nog steeds staan. In deze beleidsbrief nemen we u daarin mee middels een terugblik. Het beleidskader is ter informatie toegevoegd als bijlage bij deze brief. Vervolgens worden in deze beleidsbrief de accenten gelegd voor de jaren 2020-2021. De nadere uitwerking van de middelen wordt opgenomen en verantwoord via de reguliere P&C cyclus in de jaarstukken en begroting.

In het collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' is richting gegeven voor een aanpak om mensen die niet frequent kunnen deelnemen of onbekend zijn met cultuur, erfgoed of sportactiviteiten hiermee kennis te laten maken. Zo benadrukt dit College het belang om nieuwe doelgroepen aan te spreken en te bereiken. Ons erfgoed wordt daarmee pas echt toegankelijk voor iedereen. Dit draagt tevens bij aan het toekomstbestendig maken van ons erfgoed. Het college beoogt tevens de deelname van jongeren te verhogen en hen kennis te laten maken met ons Limburgs erfgoed, onze Limburgse taal en identiteit. In deze beleidsbrief werken we deze richtingen verder uit. Steeds vaker wordt erfgoed, net als cultuur, gezien als een maatschappelijke en verbindende waarde. Ook wordt erfgoed steeds frequenter ingezet als middel voor mensen met een zorgbehoefte. Of je nu samen een bezoek brengt of er actief mee aan de slag gaat, erfgoed brengt mensen samen en versterkt de sociale cohesie. Erfgoed leeft en verbindt!

Fundamenteel voor het behoud en de beleving van ons Limburgs erfgoed is de onvoorwaardelijke inzet van vrijwilligers. Zonder betrokkenheid van vrijwilligers kan geen enkele van onze erfgoedinstellingen bestaan. De kracht, inzet en passie van al deze vrijwilligers zijn een zichtbare eigenheid van Limburg en dragen wezenlijk bij aan de gemeenschap. Ook draagt hun enthousiasme en inzet bij aan het publieksbereik. Tegelijkertijd hebben erfgoedorganisaties en heemkundeverenigingen het moeilijk met het vinden en behouden van vrijwilligers en nieuwe, jonge leden. Het voortbestaan van de organisaties is hierdoor lang niet meer zo zeker, terwijl de interesse voor erfgoed is groot is, ook onder jongeren. Het verbreden en toegankelijk maken van erfgoed en de deelname onder deze doelgroep te verhogen vergt echter een andere aanpak. Verenigingen en organisaties zijn op zoek naar de vertaling van culturele waarde naar inkomsten en vernieuwende bedrijfsvoering, naar efficiënter samenwerken en

naar het behouden en werven van actieve leden en jonge aanwas. Daarom richten wij ons niet op het erfgoedveld alleen, maar stellen we vrijwilligers de komende jaren meer centraal in de keuzes die wij maken. Dit sluit nauw aan bij de doelstellingen van de Sociale Agenda Limburg. De landelijke ontwikkelingen om te komen tot een vrijwilligersregeling bij het Fonds voor Cultuurparticipatie volgen we op de voet.

Wat is erfgoed?

Erfgoed is een ruim begrip. Het bevat alles wat we willen behouden uit het rijke Limburgse verleden dat deel uit maakt van onze Limburgse identiteit. Vaak zijn het plekken of objecten die we van belang achten en willen bewaren. We willen het behouden omdat het mooi is, van wetenschappelijk belang is of omdat het van onze voorouders afstamt. Erfgoed is daarmee een heel persoonlijk en ruim omvattend begrip.

Een specifiek onderscheid in erfgoed maken we tussen het materieel erfgoed (plekken en objecten) en immaterieel erfgoed. Dit immaterieel erfgoed noemen we ook wel levend erfgoed. Het omvat sociale gewoonten, voorstellingen, rituelen, tradities, uitdrukkingen en bijzondere kennis of vaardigheden die gemeenschappen en groepen (en soms zelfs individuen) erkennen als een vorm van cultureel erfgoed. Een bijzonder kenmerk is dat het wordt overgedragen van generatie op generatie en belangrijk is voor een gemeenschappelijke identiteit.¹

Vaak wordt dit ook wel volkscultuur genoemd. Volkscultuur is het geheel van cultuuruitingen die als wezenlijk worden ervaren voor specifieke groepen, steeds onder verwijzing naar traditie, verleden en nationale, regionale of lokale identiteiten.² Volkscultuur biedt mogelijkheden om een breed publiek aan te spreken en is bij uitstek een middel voor het verhogen van de cultuurparticipatie en het samenbrengen van mensen.

Het behoud van het erfgoed is vaak een doel op zich. De belangrijkste actoren hierin zijn meestal de experts. Het publiek hecht vaak geen waarde aan alleen het behouden van plekken en objecten. Wel hecht het publiek aan de betekenis van het erfgoed die het kan hebben voor een individu en een gemeenschap. In lijn hiermee wordt erfgoed steeds meer als middel ingezet bij maatschappelijke vraagstukken. Want erfgoed vertelt ons niet alleen iets over ons verleden, maar brengt ook mensen samen. Erfgoed heeft zo een verbindende waarde en versterkt de sociale cohesie. Monumenten en historische gebouwen, de menselijke omgeving, gewoonten en tradities: ze hebben allemaal hun betekenis in het heden en de toekomst van verschillende bevolkingsgroepen, hun identiteit en de zoektocht naar wat burgers verbindt.³

Terugblik 2016 – 2019

De afgelopen vier jaar hebben we middels een kritisch rapport van Koos Hussem, het daarop door Provinciale Staten vastgestelde beleidskader *Toekomst voor Erfgoed!* en een nadere concretisering middels het eindrapport Kwartiermaker Erfgoedsector Ard van der Tuuk intensief ingezet op de volgende beleidsdoelen:

- het realiseren van een groter publieksbereik;
- het vergroten van de zichtbaarheid;
- meer samenhang en daarmee grotere maatschappelijke impact vanuit een kosten efficiënte benadering.

¹ Bron: <https://www.unesco.nl/nl/dossier/immaterieel-erfgoed>

² Bron: <https://www.lkca.nl/informatiebank/volkscultuur-achtergronden-literatuur-projecten-en-websites-1>

³ Bron: <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/faro-convention-meeting-heritage-as-a-means-for-societal-challenges>

We hebben hiermee als Provincie een transitie in gang gezet naar een erfgoedveld dat in beweging komt en continu in beweging blijft, ruimte neemt en krijgt om te veranderen en vervolgens tijd om dit te bestendigen.

De Coöperatie Erfgoed Limburg (de Coöperatie) is het resultaat van de ambitie van het erfgoedveld om zich gezamenlijk in te zetten voor meer zichtbaarheid en een groter publieksbereik van ons Limburgs erfgoed. In deze vorm van samenwerking, naar voorbeeld van Erfgoed Gelderland, betalen deelnemende organisaties een contributie die vervolgens wordt ingezet voor de uitvoering van gezamenlijke activiteiten. In deze Coöperatie nemen ook onze provinciale begrotingsinstellingen deel. Samen werken zij in diverse werkgroepen aan onder andere het vergroten van het publieksbereik en kennisdeling op het gebied van erfgoedzorg. Wij hebben deze vorm van samenwerking, die bijdraagt aan onze beleidsdoelen, in 2018 ondersteund met een projectsubsidie van €80.000. Ook is de website www.limburgserfgoed.nl overgedragen aan de Coöperatie met als doel deze website om te vormen naar dé centrale plek waar iedereen terecht kan met zijn of haar vragen over erfgoed.

Daarnaast hebben we door middel van een erfgoedinnovatieregeling initiatieven uit het veld gestimuleerd die zich richten op het vergroten van het publieksbereik voor erfgoed. Diverse initiatieven, onder andere op het gebied van volkscultuur, hebben door deze regeling plaatsgevonden en zo mensen op verschillende manieren laten genieten van ons Limburgs erfgoed. Een mooi voorbeeld hiervan is het project Horst aan de Maas 800, een initiatief dat bijdraagt aan het levend houden van het (immaterieel) erfgoed en het vertellen van het verhaal aan een breed publiek. Daarbij was aandacht voor uiteenlopende elementen van de geschiedenis in Horst. Zowel archeologie als de bevrijding stond centraal in de diverse activiteiten van het project. Ook zijn in dit project diverse verenigingen, vrijwilligers en inwoners betrokken bij de organisatie.

De lokale en regionale musea in Limburg hebben we door middel van een subsidieregeling de mogelijkheid gegeven om in te zetten op de toekomstbestendigheid van hun publieksactiviteiten voor bezoekers. Ruim twintig initiatieven van streekmusea zijn gestimuleerd, uiteenlopend van een belevingsroute langs meerdere musea en erfgoedinstellingen tot het oprichten van een 'young office'. Hierdoor is, verspreid over de gehele provincie, een grotere groep mensen in aanraking gekomen met onze Limburgse cultuur.

We leven nu nog meer dan ooit te voren in een digitale samenleving. Om een groter en divers publiek te bereiken zijn digitale toepassingen noodzakelijk. Dit is ook nodig voor het beter vindbaar maken van collecties. Daarom heeft de digitaliseringsopgave in ons erfgoedbeleid de afgelopen vier jaar centraal gestaan. We hebben hiertoe een onafhankelijke Provinciale adviescommissie Limburgs Erfgoed ingesteld. De taken van de commissie waren onder andere het uitstippelen van een nieuwe koers en visie, het geven van gevraagd en ongevraagd advies aan de Provincie en het erfgoedveld en het maken van de verbinding tussen bibliotheek, archief en museumwezen.

Aan de hand van twee adviesbrieven heeft de commissie verkend waar behoefte aan is en wat realiseerbaar is op het gebied van het digitaliseren van het Limburgs erfgoed. Dit heeft geresulteerd in een digitaliseringsagenda. Deze agenda is nadrukkelijk meerjarig van aard. Hierin maken we het onderscheid in digitalisering op het technische vlak (registratie collecties) en de publiekscant. De commissie presenteert haar advies in vier principes en negen aanbevelingen. Deze zijn bijgevoegd als bijlage bij deze brief. Samengevat zijn de vier principes en negen aanbevelingen gericht op duurzame digitalisering van erfgoed door middel van een integrale aanpak waarin digitalisering geen doel op zich is. Het gaat om context, kwaliteit, continuïteit en eigenaarschap bij de erfgoedorganisaties. Deze principes en aanbevelingen geven richting aan het organiseren van een integrale aanpak voor digitalisering. Uit gesprekken met het erfgoedveld blijkt dat er breed draagvlak is voor deze principes en aanbevelingen.

Gedurende het proces de afgelopen vier jaar hebben we nauw contact onderhouden met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) dat fungeert als landelijk aanspreekpunt voor digitalisering in erfgoed. Wij volgen de uitgangspunten voor digitalisering van het NDE en onderschrijven de adviezen van de Provinciale adviescommissie. Dit heeft er toe geleid dat deze uitgangspunten en adviezen zijn opgenomen in de beschikkingen van de begrotingsinstellingen.

Een groeiend aantal partijen in het erfgoedveld is tevens aan de slag gegaan met de digitaliseringsopgave. Onder de koepel van de Coöperatie verenigen zij zich in een werkgroep digitalisering. Wij hebben de website www.limburgserfgoed.nl overgedragen aan de Coöperatie en daarbij de verantwoordelijkheid om het Limburgs erfgoed digitaal te ontsluiten bij het veld neergelegd. Dit geldt ook voor de Limburgcollectie, een grote verzameling over alles wat in of over Limburg gepubliceerd is tot heden, alsook wat gecollecteerd is (en niet direct over Limburg gaat) tot 1900, welke de geschiedenis van Limburg vertelt. Hierbij achten wij het van belang dat het Limburgse verhaal in samenhang wordt gepresenteerd. We richten ons niet op het fysiek samenbrengen van de collecties. Daarnaast is een, door het NDE gefinancierde, erfgoedcoach ondergebracht bij het Huis voor de Kunsten om kleine erfgoedorganisaties te adviseren en te begeleiden in de digitaliseringsopgave.

Naast onze beleidsdoelen hechten wij als Provincie ook belang aan het beheer en behoud van ons immaterieel Limburgs erfgoed, waaronder Limburgse taal, volkscultuur en schutterijen. Dit zijn essentiële onderdelen van onze Limburgse identiteit. Wij hebben, samen met het veld, er op ingezet om de Limburgse taal springlevend te houden. We hebben diverse initiatieven, onder andere vanuit de erfgoedinnovatieregeling, ondersteund die het behoud en de ontwikkeling van Limburgse taal stimuleerden. Zo is de muzikale theaterproductie *Medammecour* ondersteund. Het Festival Sjiem heeft tweemaal plaatsgevonden. Dit is een eendaags gratis toegankelijk festival waarin de verbinding met taal beleefbaar wordt gemaakt.

Daarnaast hebben we ingezet op meer samenwerking tussen streektaalorganisaties en een transitie ingezet bij onder andere de Raad voor 't Limburgs, Veldeke Limburg, Letterkundig Centrum Limburg en de streektaalfunctionaris vanuit het Huis voor de Kunsten. Uitgangspunten in deze transitie zijn: een professionaliseringsslag van het Limburgse taalveld en meer aandacht voor modernisering en verjonging. Door onder andere het mogelijk maken van jaarlijkse muziekwedstrijden als het Tiener Vastelaovend Konkoe en het Kinjer Vasteloavendleedjesfestival Limburg worden toekomstige generaties blijvend betrokken bij de Limburgse taal en identiteit.

Onze inzet voor de Limburgse taal heeft ook nationaal resultaat opgeleverd! Op 6 november 2019 heeft de Provincie samen met het Rijk een convenant ondertekend waarin Limburgse taal door het Rijk wordt erkend als volwaardige en zelfstandige regionale taal. In 2020 wordt samen met het Rijk en partners een concrete uitvoeringsagenda opgesteld.

Op het gebied van volkscultuur hebben we beleid uitgevoerd aan de hand van de Motie Limburgse Volkscultuur. De inhoudelijke opbrengsten daarvan zijn geborgd en verder doorontwikkeld door inzet op verenigingsondersteuning en via het Masterplan Muziekonderwijs Limburg DOOR!. Hierbij zijn de muziekbonden betrokken en samenwerkingen met andere domeinen zoals onderwijs en provinciale partners zoals philharmonie zuidnederland gestimuleerd. Ook hebben we door middel van de stimuleringsregeling bovenlokale evenementen diverse initiatieven op het gebied van volkscultuur ondersteund.

De afgelopen jaren hebben wij met ons schutterijbeleid ingezet op vernieuwing door andere vormen van samenwerking en meer aandacht voor publieksbereik. Wij hebben de OLS Federatie en hun aangesloten schutterijen

uitgedaagd om te komen met innovatieve projecten en hebben hiervoor middelen ter beschikking gesteld. Dit heeft geleid tot talloze vernieuwende initiatieven vanuit de afzonderlijke schutterijen en heeft permanente aandacht van de OLS Federatie.

Met financiële steun van de Provincie Limburg is in 2019 het Adviesplan *Is er toekomst voor de Limburgse Schutterij?* uitgebracht. De basis voor dit advies is gelegd in een in 2018 gehouden symposium. Vertegenwoordigers van 49 schutterijen, juryleden en belanghebbenden gingen in gesprek over de toekomst van het Limburgse schutterswezen met innovatie als centraal onderwerp. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen van iedereen betrokken bij het schutterswezen staan hierbij hoog in het vaandel.

Vanuit de Provincie is in 2018 een dereguleringsproject ingezet dat erop gericht is om de regeldruk bij evenementen zowel in- als extern te verminderen. Dit alles pakken wij op in samenspraak met onze partners. Als gevolg van steeds strengere veiligheidseisen en wet- en regelgeving wordt het voor schutterijen steeds moeilijker en vergt het steeds meer deskundigheid, tijd, overleg en administratie om aan de verplichte eisen te kunnen voldoen bij de uitoefening van activiteiten en de organisatie van schuttersfeesten en evenementen. De Provincie evenals het Rijk onderkennen deze problematiek en hebben aandacht hiervoor en trekken waar mogelijk hierin samen op om tot concrete oplossingen te komen.

Erfgoed heeft ook een grensoverschrijdend karakter. Kenmerkend voor onze Limburgse identiteit is onze vanzelfsprekende verhouding tot onze Belgische en Duitse burens. Wij delen veel met elkaar op het gebied van erfgoed, zoals onze tradities op het gebied van Vastelaovend en taal, wisselen veel met elkaar uit en bezoeken elkaar. Maar dat kan nog meer en beter. In het kader van grensoverschrijdende samenwerking hebben we daarom het Interreg-project Terra Mosana ondersteund. Dit project heeft als doel om de Euregio Maas-Rijn als toeristische trekpleister te versterken en daarbij de identiteit van de inwoners van deze regio te versterken met behulp van het digitaal benutten van het culturele erfgoed. In het kader van euregionale, culturele samenwerking hebben wij het project Auf ins Museum ondersteund. Dit initiatief ging in 2017 van start met een combiticket en bijbehorende marketingcampagne voor acht Duitse erfgoedmusea. In 2019 zijn in totaal 28 musea uit het hart van de Euregio Maas-Rijn aangesloten bij dit project, waaronder erfgoedinstellingen zoals het Thermenmuseum en het Mijnmuseum uit Heerlen. Dit project, dat tevens een grensoverschrijdend netwerk is, heeft de ambitie om uit te groeien tot een Euregionale museumkaart.

Tevens zien we dat onze eigen instellingen het initiatief nemen om grensoverschrijdend samen te werken. Een goed voorbeeld hiervan is het Limburgs Museum dat onlangs samen met de Kulturraum Niederrhein gastheer was van een netwerkbijeenkomst van het grensoverschrijdende museumnetwerk Maas/Rijn. Limburgse en Duitse musea verkenden hierbij met elkaar hoe zij inhoudelijk en marketingtechnisch, projectmatig met elkaar kunnen samenwerken op basis van het gedeelde (Romeinse) verleden. Op deze manier kan het over landsgrenzen heen samenwerken van erfgoedinstellingen bijdragen aan de vergroting en verbreding van het publieksbereik.

Concluderend kunnen we stellen dat de afgelopen jaren veel in gang is gezet en dat we daar nog een aantal stappen in moeten zetten. We staan bijvoorbeeld pas aan het begin om recht te doen aan de Europese conventie van Faro die stelt dat iedereen recht heeft op toegang tot erfgoed. Erfgoed behouden is geen doel op zich meer, maar steeds meer een middel voor maatschappelijke vraagstukken. Erfgoed is tevens een dynamisch begrip dat voor iedereen een ander accent of betekenis heeft in zijn of haar identiteitsvorming. We zetten de ingezette lijnen voort waarbij de gestelde doelen uit 2016 nog steeds actueel zijn.

Landelijke ontwikkelingen

Ook het Rijk hecht belang aan erfgoed. De op 22 juni 2019 gepresenteerde beleidsbrief *Erfgoed Telt. De betekenis van erfgoed voor de samenleving* en de door de minister gegeven antwoorden op Kamervragen sluiten nauw aan bij ons beleid. Ook het Rijk zet in op enerzijds de instandhouding van het erfgoed en anderzijds de verbindende waarde die erfgoed heeft voor de samenleving. Dit laatste begint bij een bredere blik op ons erfgoed. Het kabinet heeft in de brief *Cultuur in een open samenleving* aangekondigd een onderzoek naar de ratificatie van het Faro-verdrag te starten. Uitgangspunt van dit verdrag van de Raad van Europa is de sociale waarde van erfgoed.

Relevante aandachtspunten uit 'Erfgoed Telt' zijn:

- Erfgoed moet klaar zijn voor de toekomst. Daarom investeert het kabinet in de duurzaamheid van ons erfgoed. Met het ondertekenen van de 'Erfgoed Deal' hebben het Rijk, provincies, gemeenten en maatschappelijke organisaties dit jaar afspraken gemaakt over het behoud en het gebruik van erfgoed bij de grote ruimtelijke opgaven van dit moment: energietransitie en verduurzaming, klimaatadaptatie en stedelijke groei en krimp. Dit is reeds uitgewerkt in het beleidsprogramma Monumenten 2020-2023 *Monumenten benutten, behouden én beleven*.
- Bij de instandhouding en waardering van erfgoed spelen vrijwilligers en initiatieven van burgers een belangrijke rol. Daarom krijgen initiatieven vanuit de samenleving de ruimte. Dit is tevens uitgewerkt in de beleidsprogramma's Monumenten 2020-2023 *Monumenten benutten, behouden én beleven* en Archeologie 2020-2023 *De kracht van archeologie. Ontsluiten, verbinden, vertellen, toepassen*. Hiervoor zijn tevens regelingen ingericht bij het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Mondriaanfonds.
- De verhalen over het erfgoed moeten eigentijds zijn en aansluiten bij de belangstelling en samenstelling van de bevolking. Door eigentijdse verhalen te vertellen en oog te hebben voor digitalisering worden nieuwe doelgroepen bereikt.
- Digitalisering biedt kansen voor de zichtbaarheid en toegankelijkheid van erfgoed. Daarom is aan Netwerk Digitaal Erfgoed gevraagd om een toolkit te ontwikkelen die nieuwe doelgroepen, zoals jeugd, online bereikt en kennis laat maken met erfgoed.
- Het kabinet investeert in volkscultuur en vindt een eigentijdse benadering van belang.
- Het kabinet zet in 2020 en 2021 de landelijke regeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie voor projecten op het gebied van erfgoededucatie in het primair onderwijs voort.
- Projecten waarbij de maatschappelijke deelname centraal staat worden ondersteund.

We benutten onze contacten met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om waar mogelijk verbindingen te creëren tussen het landelijk en provinciaal beleid en zo mogelijke landelijke middelen te benutten.

Wat zijn de primaire opgaves voor komende vier jaren?

Transitie erfgoedveld

Financieel en inhoudelijk geven wij verder uitwerking aan de erfgoeddoelen (realiseren van een groter publieksbereik, het vergroten van de zichtbaarheid, meer samenhang en daarmee grotere maatschappelijke impact vanuit een kosten efficiënte benadering). Hiermee continueren wij de transitie van het erfgoedveld waarbij de verantwoordelijkheid voor de verdere doorontwikkeling bij het veld zelf ligt. Ondersteuning van deze transitie vindt plaats via onze beschikkingen aan de begrotingsinstellingen. Ook zien wij een rol voor de Coöperatie Erfgoed Limburg in deze transitie en ondersteunen wij de Coöperatie het komende jaar in haar doorontwikkeling.

Hiermee creëren en faciliteren we een erfgoedveld dat in beweging is en in beweging blijft. Dit onderdeel wordt verder toegelicht bij de begrotingsinstellingen en de Coöperatie.

Digitalisering

Via de verkenning in de digitaliseringsopgave gaan we de komende jaren over naar de uitvoering die door het erfgoedveld zelf wordt opgepakt. We constateren daarbij dat de opgave voor het veld alleen te groot en te complex is. Daarom nemen wij als Provincie samen met het veld een actieve rol. De komende jaren heeft de Provincie een regisserende en faciliterende rol in de digitaliseringsopgave. Dat betekent dat wij waar nodig kennis en kunde organiseren en helpen bij het aanbrengen van overzicht en structuur in het erfgoedveld.

Wij onderschrijven zoals aangegeven de principes en adviezen van de Provinciale adviescommissie digitalisering Limburgs Erfgoed en daarmee het belang van digitale ontsluiting van ons Limburgs erfgoed. Ook herijken wij deze Provinciale adviescommissie. Naast een adviserende rol krijgt de commissie een controlerende rol ten aanzien van het monitoren van de opgave. Dit betekent dat de commissie adviseert wat nodig is en meekijkt in de uitvoering hiervan. Hiervoor reserveren wij procesmiddelen. De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de adviezen ligt bij de erfgoedorganisaties. Wij financieren in principe niet de ontwikkeling en het beheer van een overkoepelende digitale infrastructuur. Bij kansrijke projecten die in aanmerking kunnen komen voor financiering door derden heroverwegen wij dit principe.

We intensiveren de samenwerking met het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). Zij zijn landelijk het aanspreekpunt voor de digitaliseringsopgave voor erfgoed vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Wij verwachten van onze begrotingsinstellingen hierin een actieve rol, omdat het eigenaarschap (conform advies Provinciale adviescommissie) bij de instellingen zelf ligt.

Dat we de adviezen van de adviescommissie, en daarmee in het verlengde van de NDE, onderschrijven, betekent dat we een standaard hanteren. We ondersteunen daarom alleen initiatieven die bijdragen aan het duurzaam digitaliseren door middel van een integrale (projectmatige) aanpak op basis van internationale standaarden en generieke voorzieningen. Hierin heeft de Provinciale adviescommissie een adviserende rol. Bij nieuwe initiatieven wordt door de commissie bekeken in hoeverre ze voldoen aan de standaard. Voor financiering van dit soort projecten verwijzen wij naar de landelijke fondsen waar geld beschikbaar is gesteld. Op termijn bezien wij of wij een regeling instellen voor dit soort initiatieven.

Vanwege de grootte en complexiteit van de digitaliseringsopgave adviseren wij om in gezamenlijkheid te starten met een pilot. Dit voorkomt versnippering en draagt bij aan de kennisdeling rondom digitalisering. Een goed voorbeeld hiervan is de start van de digitalisering van de Limburgcollectie. Vijf organisaties, waaronder het Limburgs Museum, Sociaal Historisch Centrum Limburg, het Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap, Regionaal Historisch Centrum Limburg en Centre Céramique, zijn hiermee gestart. Het komende half jaar richten zij zich op het investeren in de informatie architectuur en de gebruikerskant. Hiervoor spreken zij landelijke middelen aan. Wij hechten belang aan de Limburgcollectie vanwege de historische waarde ervan voor onze Limburgse geschiedenis. Daarom stimuleren wij hier de digitalisering van, omdat dit tegelijkertijd een kapstok vormt voor de gezamenlijke opgave. Voor het coördineren van het proces, en daarmee het faciliteren van de opgave, reserveren wij €50.000.

We zien voor de Coöperatie en het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL) een informerende en adviserende rol weggelegd op het gebied van digitalisering. Hier is reeds een start mee gemaakt door het aanstellen van een, door het NDE gefinancierde, erfgoedcoach bij het HKL. Deze erfgoedcoach ondersteunt en begeleidt kleinere organisaties

in de digitaliseringsopgave. Wij verwachten van het HKL en de Coöperatie dat zij de ondersteuning van de erfgoedcoach opzoeken en benutten ten behoeve van hun informerende en adviserende rol richting het erfgoedveld over toepasbare kennis en ondersteuningsmogelijkheden rondom digitalisering.

Vernieuwend Verbinden

We zien, ingegeven door de verbindende kracht van erfgoed voor de gemeenschap, de komende jaren ook een andere rol voor ons weggelegd. Dit vernieuwend verbinden zien we terug in de ambitie van dit College en gaat op het gebied van cultuur en erfgoed verder dan enkel het bestendigen van de ingezette lijn. Er komen namelijk meer en oudere senioren en minder jongeren; er is een belangrijke, maar krimpende middengroep, die door de drukte van alle dag gedwongen wordt tot het maken van keuzes in hun tijdsbesteding; en jongeren hebben de behoefte hun eigen identiteit uit te dragen en erkenning te ervaren. Nieuwe Limburgers zoeken hun plaats in de gemeenschap waarbij erfgoed een maatschappelijke rol kan spelen als verbinder hierin. Zo blijft ons Limburgs erfgoed behouden, levend en is er ruimte voor nieuw Limburgs erfgoed. Dit zien we terug in de ambitie van het College om grensoverschrijdende initiatieven op het gebied van cultuur en erfgoed te ondersteunen.

Het erfgoedveld staat daarom voor de opgave om via andere, soms nog te ontdekken, werkwijzen publiek te bereiken, te behouden, te betrekken en te laten ervaren. Digitale ontsluiting, nieuwe (grensoverschrijdende) samenwerkingen, (Eu-)regionale inbedding en oog voor laagdrempelig aanbod kunnen hierbij helpen. Erfgoed draagt bij aan de sociale cohesie, economie, recreatie, toerisme en aantrekkelijkheid van Limburg voor haar bewoners en bezoekers. Erfgoed is daarom meer dan ooit te voren van maatschappelijk belang voor de inwoners en bezoekers van Limburg en voor het behoud en de verbetering van het leef- en vestigingsklimaat in onze provincie.

Samenvattend, de Provincie Limburg:

- is overtuigd van de intrinsieke en maatschappelijke waarde van erfgoed voor de inwoners en bezoekers van Limburg en het leef- en vestigingsklimaat in Limburg;
- draagt eraan bij dat zoveel mogelijk inwoners en bezoekers van Limburg deze waarde kunnen ontdekken en ervaren, erfgoed kunnen beleven en zich erin herkennen. Daarbij is er speciale aandacht voor groepen mensen die minder snel met cultuur in aanraking komen;
- stimuleert dat de diversiteit van het (potentieel) publiek en de Limburgse samenleving zich weerspiegelt in de diversiteit van het erfgoedaanbod;
- hecht belang aan de ondersteuning van vrijwilligers(-initiatieven);
- zet in op een duurzame toekomst en inrichting van het Limburgse taalbeleid;
- verkent hoe wij landelijke middelen kunnen inzetten voor ons Limburgse erfgoedsector;
- ondersteunt burgerinitiatief en vrijwillige inzet, waardoor erfgoed bijdraagt aan de sociale cohesie in Limburg.

Wij zetten daarom in essentie vooral in op:

- de volgende stap in de ingezette transitie in de erfgoedsector;
- het neerleggen van de verantwoordelijkheid voor verdere doorontwikkeling van het erfgoedveld bij het veld zelf middels de Coöperatie Erfgoed Limburg en via de beschikkingen aan de individuele erfgoedorganisaties;
- de digitale ontsluiting van ons erfgoed met als eerste primaire stap: 'basis op orde';
- een duurzame toekomst en inrichting van het Limburgse taalbeleid;
- publieksbereik: stimuleren van nieuwe doelgroepen en een zo breed mogelijk publiek aanspreken en bereiken;

- voorzien in steunfuncties voor het cultureel erfgoed veld.

Begrotingsinstellingen en De Coöperatie Erfgoed Limburg

De volgende instellingen zijn ook deze collegeperiode meerjarig opgenomen in de provinciale begroting:

- Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap
- Monumentenwacht Limburg
- Sociaal Historisch Centrum Limburg
- Stichting Restauratie Atelier Limburg

Deze instellingen dragen vanuit hun expertise bij aan ons Limburgs erfgoed. Zij beheren historische bronnen die voor Limburg relevant zijn en dragen door middel van onderzoek, onderhoud, advies en restauratie bij aan de instandhouding van het Limburgs erfgoed en de Limburgse identiteit. Het door samenwerking realiseren van meer zichtbaarheid, betere vindbaarheid en een groter publieksbereik voor ons erfgoed is ook in de komende beleidsperiode voor de Provincie Limburg één van de belangrijkste opgaves van het erfgoedveld. Wij verwachten van onze erfgoedorganisaties die wij meerjarig subsidiëren dat ze zich hieraan blijven committeren en een wezenlijk deel van hun inspanningen hiervoor inzetten.

Het veld zet de in gang gezette beweging voort en zet de provinciale middelen die zij als begrotingsinstelling ontvangen in op een doelmatige, sobere en vooral efficiënte wijze zodat ons gemeenschappelijk cultureel erfgoed behouden blijft en ontsloten wordt voor alle Limburgers. Dit betekent dat de instellingen blijven innoveren, andere partijen ruimte bieden en samenwerken aan gemeenschappelijke nieuwe initiatieven. Wij wenden geen provinciale middelen aan voor verhuizingen. Daarnaast dagen we de instellingen uit om steeds tot activiteiten te komen die aansluiten bij gemeenschappen of juist de samenleving prikkelen tot dialoog. Publieksbereik is hierin een belangrijk uitgangspunt.

De tweede belangrijke opgave is digitalisering. Zoals beschreven is de opgave te groot en te complex voor het erfgoedveld alleen. Daarom nemen wij als Provincie een faciliterende rol op ons. Voor de uitvoering van de opgave verwachten wij echter dat het veld de handschoen oppakt. Wij stimuleren onze begrotingsinstellingen om de Limburgcollectie als pilot in te zetten voor de digitaliseringsopgave en sturen daarbij de komende jaren op resultaten hierin.

Dit betekent dat:

- wij in onze beschikkingen opnemen dat de begrotingsinstellingen zich dienen te conformeren aan de uitgangspunten en de werkwijzen met betrekking tot digitalisering zoals opgenomen in de adviesbrieven van de Provinciale Adviescommissie digitalisering Limburgs Erfgoed;
- wij van de begrotingsinstellingen een plan verwachten inzake digitalisering en de Limburgcollectie. Wij zullen ten aanzien van het opstellen en uitvoering daarvan resultaatverplichtingen opnemen in de beschikkingen, maar ook een klein aanvullend bedrag voor de implementatie van uitvoeringsklare plannen ter beschikking stellen;
- de Provinciale Adviescommissie digitalisering Limburgs Erfgoed een monitorende en controlerende rol heeft ten aanzien van deze planvorming en van de digitaliseringsopgave in de werkplannen van de begrotingsinstellingen;
- wij in de werkplannen een substantiële inzet verwachten voor gezamenlijke projecten die de doelstelling van de Coöperatie ondersteunen;

- wij verder loslaten in vertrouwen en niet meer om tussentijdse voortgangsrapportages vragen;
- wij jaarlijks overleg voeren met besturen en directies om hen te bevragen op uitdagingen en aanpak.

De door het veld in gezamenlijkheid aangedragen werkvorm de Coöperatie blijft voor ons het belangrijkste aanspreekpunt voor de twee grootste opgaves (publieksbereik en digitalisering). De activiteiten en projecten waarvoor de Coöperatie zich inzet hebben een groot draagvlak onder de leden en partners van de Coöperatie. Wij willen de Coöperatie in 2020 en 2021 versterkt ondersteunen om de Coöperatie ook in positie te brengen ten aanzien van grote gezamenlijke opgaves waaronder de Limburgcollectie en digitalisering. Wij verwachten van de Coöperatie dat zij in de digitaliseringsopgave een ondersteunende en stimulerende rol op zich nemen richting het gehele erfgoedveld.

Dit betekent dat:

- wij de Coöperatie ondersteunen met een projectsubsidie van € 120.000 in zowel 2020 als 2021 in te zetten voor een jaarlijks werkplan dat, conform de werkwijze en doelstelling van de Coöperatie, in samenspraak met haar leden en partners wordt geformuleerd;
- wij hiervan € 12.000,- oormerken voor inzet inzake de digitaliseringsopgave erfgoed en de Limburgcollectie;
- inhoudelijke projecten van de Coöperatie verder dienen te worden gefinancierd (cofinanciering) vanuit de begrotingen van de erfgoedinstellingen die we meerjarig subsidiëren, uiteraard voor zover deze deelnemen in de respectievelijke projecten;
- wij bij gelegenheid de Coöperatie, vanwege haar expertise en netwerk, betrekken of bevragen bij/over erfgoed gerelateerde vraagstukken;
- wij vragen van externe partijen ten aanzien van Provinciale betrokkenheid bij erfgoedprojecten zoveel mogelijk doorverwijzen naar de Coöperatie. De Coöperatie kan conform haar werkwijze besluiten het project al dan niet met inzet of middelen te ondersteunen, binnen de kaders van het werkplan;
- de Coöperatie een beroep kan doen op de steunfunctie en het consulentchap van het Huis voor de Kunsten, waarvan de omvang en invulling tot uitdrukking komt in hun beider werkplannen;
- wij in 2021 met het erfgoedveld de inzet van en voor de Coöperatie evalueren.

Steunfunctie

Het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL) voert de provinciale steunfunctie uit op het gebied van cultuur, erfgoed, archeologie en monumenten voor het brede veld. Ondersteuning en advisering zijn gericht op het krachtiger maken en vergroten van zelfredzaamheid en zelfstandigheid van hen die ondersteund worden. Deze ondersteunde organisaties zijn hierdoor in staat hun verantwoordelijkheid (terug) te nemen waar mogelijk.

Het HKL voert de steunfunctie altijd uit passend binnen het provinciaal beleid op het gebied van cultuur en erfgoed. Een gedeelte van het jaarlijkse werkplan van het HKL wordt daartoe gericht opgesteld en uitgevoerd om erfgoedorganisaties, organisaties op het gebied van Limburgse taal én vrijwilligersorganisaties optimaal te ondersteunen.

Wij vinden het organiseren en aanbieden van verenigingsondersteuning en het bevorderen van cultuurparticipatie en cultuureducatie (inclusief erfgoed) belangrijke reguliere aandachtsgebieden van het Huis voor de Kunsten Limburg in het kader van haar steunfunctie.

In aanvulling op het vastgestelde beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 voegen wij specifiek voor erfgoed het volgende toe om via de steunfunctietaak van het Huis voor de Kunsten Limburg vanuit diens consulentschap en binnen de kaders van het jaarlijkse werkplan in te zetten op:

- Limburgse taal samen met taalorganisaties, maar vooral ook met partners uit verschillende domeinen zoals cultuur, bibliotheken en onderwijs.

En hechten wij belang aan de reeds opgenomen onderdelen in het vastgestelde beleidsprogramma Cultuur 2020-2021:

- verbindingen te leggen met nieuwe doelgroepen, zowel makers en mogelijk publiek;
- verenigingsondersteuning. Hierbij worden vraagstukken vanuit Limburgse verenigingen opgepakt met als doel een toekomstbestendig verenigingsleven. Dit waar nodig in verbinding met andere maatschappelijke sectoren en in afstemming met andere belangenbehartigers.

De erfgoedcoach wordt nu gefinancierd vanuit het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). Zij zijn landelijk het aanspreekpunt voor de digitaliseringsopgave voor erfgoed vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. We voeren met het HKL het gesprek over de mogelijkheid om de erfgoedcoach ook na de 1,5 jaar financiering vanuit het NDE voor Limburg te behouden en bezien met de Coöperatie en het erfgoedveld hoe dit (ook financieel) te borgen.

Streekmusea

Tijdens de Provinciale begrotingsbehandeling op 8 november 2019 is toegezegd om Limburgse streekmusea middels een subsidieregeling tegemoet te komen. Dergelijke musea vormen een onmisbare schakel binnen het culturele veld, vanwege het belang van deze musea voor het behoud van erfgoed, de toegankelijkheid hiervan voor publiek en daardoor de rol die zij vervullen in de maatschappij. Deze collegeperiode zal € 200.000,- beschikbaar worden gesteld, verdeeld over twee tranches van € 100.000,-, om projecten van kleine musea te ondersteunen. In het eerste kwartaal van 2020 wordt ten behoeve van het opstellen van de nieuwe subsidieregeling breed input opgehaald bij het veld. Dit doen we samen en in overleg met de Federatie van Musea in Limburg en de museumconsulente van het Huis voor de Kunsten Limburg.

Limburgse taal

Voor de toekomst van de Limburgse taal is een integrale, gezamenlijke aanpak nodig. Een taal kun je als overheid niet alleen onderhouden of levend houden. Een taal is van de mensen. Daarom dat iedereen die een hart voor het Limburgs heeft hieraan een bijdrage kan leveren.

Voor een goed en toekomstbestendig taalbeleid voor het Limburgs zijn goede afspraken nodig. Het convenant met het Rijk geeft hier uitdrukking aan. In de uitwerking van het convenant gaat het ook over wat het Rijk en het onderwijs doen, maar bovenal wat wij allemaal doen. Alleen dan is taalbeleid succesvol. Een uitvoeringsprogramma wordt samen met Rijk en partners in 2020 opgesteld om handen en voeten te geven aan het convenant.

Op verzoek van diverse taalorganisaties in Limburg zijn we gestart met de professionalisering van het taalveld. Verjonging, modernisering en professionalisering zijn hierin belangrijke uitgangspunten. Dit wordt ondersteund door het Huis voor de Kunsten Limburg. Inhoud en vormgeving vindt plaats samen met taalorganisaties, maar ook met partners uit verschillende domeinen zoals cultuur, bibliotheken en onderwijs. Voor een toekomstbestendig taalbeleid

moet de rol van professional en vrijwilliger duidelijk zijn. Het streektaalveld moet gemoderniseerd worden en zich slagvaardig op partners, de jeugd én de toekomst van de Limburgse taal gaan richten. Hebben we straks nog een streektaalfunctionaris? Of hebben we een autoriteit op het Limburgs met meerdere multidisciplinaire consultants? Ook wordt de vraag beantwoord of een adviesorgaan als de Raod veur 't Limburgs in huidige vorm nog nodig is of geïntegreerd kan worden in een nieuwe opzet.

Bijna alle Limburgse kinderen gaan naar de peuterspeelzaal of kinderopvang. In het domein kinderopvang worden pilots mogelijk gemaakt om meer Limburgs toe te passen. Meertaligheid vanuit het Limburgs als eerste of tweede taal en de sociaal-emotionele veiligheid van kinderen staan hierbij centraal. We willen al doende ervaren wat het toepassen van het Limburgs, naast het Nederlands, doet. Om te beginnen zetten we € 50.000,- in, waarvan € 25.000 door het Rijk is gefinancierd als gevolg van het ondertekenen van het convenant, op de ontwikkeling van kinderliedjes en kinderboekjes in het Limburgs om kinderopvangorganisaties hierin te ondersteunen. Veldeke Limburg, Limburgstalige schrijvers, Limburgse singer-songwriters en organisaties als het KVL zijn hiervoor natuurlijke partners.

Een belangrijk aandachtspunt in het Limburgs taalbeleid is kennisdeling. Vele (jonge) Limburgse wetenschappers doen onderzoek naar het Limburgs in relatie tot onder andere taalontwikkeling, opgroeien, opvoeden, cultuur en identiteit. Zo is er een onderzoek geweest naar de ontwikkeling van klanken en tonen bij baby's waarbij is vastgesteld hoe vroeg kinderen deze al kunnen herkennen. Ook is bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar taalhiërarchie onder peuters in de kinderopvang. Taalhiërarchie houdt in dat kinderen al op zeer jonge leeftijd in staat zijn een onderscheid te maken in taal en in welke taal informatie tot hen komt. Komt belangrijke informatie in het Nederlands, dan ligt de focus van kinderen in hun taalontwikkeling met name op het Nederlands. Een ander belangrijk onderzoek onder Limburgstalige (tweetalige) en enkel Nederlandstalige kinderen over het taalniveau wijst uit dat Limburgstalige (tweetalige) kinderen net zo hoog of zelfs hoger scoren op onderdelen als woordenschat of grammatica. Uit onderzoek blijkt meertaligheid goed te zijn voor de taalontwikkeling. Voorwaarde is wel dat in de verschillende talen goed wordt opgevoed. Reden te meer om ook jonge Limburgse wetenschappers en onderzoekers te betrekken bij het professionaliseringstraject van het Limburgse taalveld. De opgedane kennis en ervaring moeten we namelijk in de praktijk kunnen benutten en delen!

Limburgse taal is nauw verbonden met cultuur en onze Limburgse identiteit. Landelijk is de meeste dialectmuziek in het Limburgs. In Limburg is 50% van de toneelvoorstellingen in het Limburgs. We blijven Limburgse taal stimuleren als doel en middel onder andere via bestaande subsidierelaties en programma's zoals Cultuureducatie met Kwaliteit. De verbinding met Cultuureducatie met Kwaliteit is belangrijk, omdat kinderen hierin de doelgroep zijn. Zo komen kinderen al vroeg in aanraking met de Limburgse taal. Taal hoeft daarbij niet alleen een doel te zijn, maar kan ook een middel zijn. Het plan van cultuurregio "We the North", met de inzet op meertaligheid, is daarbij inspirerend voor het Limburgse streektaalveld. In het verleden is al veel ontwikkeld, we willen vooral Limburgs leren, spreken en doen! We bekijken of digitale hulpmiddelen nodig zijn.

De Limburgse taal is inclusief en sluit niet uit. Nieuwe Limburgers worden opgenomen in onze gemeenschap. Steeds vaker wordt de vraag gesteld "waar kan ik Limburgs leren?" door zowel expats als statushouders. Les in het Limburgs moet niet alleen afhankelijk zijn van de goede wil van een buurman of schooldirectrice. In partnerschap met het Rijk, onderwijs en streektaalorganisaties wordt bekeken hoe het antwoord op dit soort vragen mogelijk gemaakt kan worden. Hiervoor is een rol voor jonge, Limburgse, wetenschappelijke onderzoekers weggelegd.

Volkscultuur

Limburg is een provincie van verhalen en wellicht zijn we de meest mysterieuze provincie van Nederland. De volkscultuur en het immateriële erfgoed is sterk. Als Limburg zijn we hierin uniek en dit blijven we, mede in het kader van Limburgbranding, uitdragen. Kritische succesfactor hierin is volkscultuur blijvend toegankelijk maken voor nieuwe en jonge Limburgers. Zij moeten hier blijvend deelgenoot van zijn. Ook speelt de Limburgse taal een belangrijke rol in tal van culturele uitingen, zoals de Vastelaovend, het Draaksteken en de schutterij. Onze culturele uitingen kunnen elkaars krachten en daarmee de Limburgse identiteit versterken. De diverse uitingen van volkscultuur, zoals Vastelaovend en muziek, zijn tevens verwerkt in het beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 *Ruimte voor Cultuur*.

Tegelijkertijd heeft volkscultuur en immaterieel erfgoed een belangrijke maatschappelijke component. In de erfgoedbrief 'Erfgoed telt' schreef minister Van Engelshoven al het belang van dit erfgoed voor de onderlinge verbondenheid. Deze verbondenheid leidt ook steeds meer tot gezamenlijke inzet door de inwoners op de leefomgeving en de leefbaarheid in gemeenschappen. Immaterieel erfgoed en volkscultuur is daarmee potentieel het cement van de samenleving. Binnen volkscultuur werkt men samen en vertaalt dit zich vaak naar andere domeinen van het dagelijks leven zoals opgaven in de Sociale Agenda of in de (ruimtelijke) leefomgeving (omgevingswet). Het is mede een taak van overheden om dit potentieel aan te boren. Andersom geldt dit ook voor volkscultuur en volks culturele evenementen.

We continueren daarom de ondersteuning aan volkscultuur en evenementen via de stimuleringsregeling bovenlokale evenementen en maken waar mogelijk een verbinding met maatschappelijke opgaven en programma's zoals Cultuureducatie met Kwaliteit. We zetten verder in op verenigingsondersteuning. Wij stimuleren het gebruik van subsidieregelingen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de ondersteuning van volkscultuur en immaterieel erfgoed, zoals via het Fonds voor Cultuurparticipatie. Initiatieven op het gebied van erfgoed kunnen ook een beroep doen op de mogelijkheden voor crowdfunding via Voordekunst.

Schutterijen

De komende jaren bouwen we voort op de ingezette lijnen. Dit doen we omdat we overtuigd zijn dat het schutterijwezen diepgeworteld is in onze Limburgse volkscultuur en onderdeel uitmaakt van ons Limburgse identiteit. Nog steeds staat het schutterijwezen garant voor het uitdragen en levend houden van waarden zoals trouw, broederschap en dienstbaarheid. Schutterijen dragen ook bij aan het behoud van onze Limburgse taal. Daarnaast hebben schutterijen met hun activiteiten en inzet ook een positief effect op de binding, participatie en betrokkenheid in een dorp. Ze leveren een bijdrage aan een bruisend verenigingsleven met veel actieve vrijwilligers. Tegelijkertijd kampt ook het schutterijwezen, zoals veel erfgoedorganisaties en verenigingen, met een verminderde aanwas van jongeren.

Wij stimuleren en ondersteunen het realiseren van actieve verbindingen met andere sectoren om onze tradities, zoals het schutterijwezen levend te houden. De activiteiten vanuit het schutterswezen kunnen eveneens als middel worden ingezet om actief burgerschap en burgerparticipatie te stimuleren en een bijdrage leveren aan het vergroten van de sociale cohesie en leefbaarheid in de dorpen in dorpen en kernen. Een goed voorbeeld hiervan is de aanpak en organisatie van het OLS 2019 in Horst a/d Maas.

De komende jaren ondersteunen wij de OLS Federatie en de aangesloten schutterijen in hun streven om te komen tot een transitie. In deze transitiefase worden door de schutterijen mogelijkheden onderzocht en nader uitgewerkt

voor het behoud van het schutterswezen en de aansluiting bij de huidige en toekomstige tijd. Er wordt naar nieuwe wegen gezocht zonder de oorspronkelijke kernwaarden en tradities uit het oog te verliezen. De OLS Federatie ontvangt hiervoor een provinciale bijdrage van €25.000. Afhankelijk van de nadere uitwerking van het transitieplan wordt de subsidie voor 2021 en de daaropvolgende jaren bekeken.

Verder blijven wij het OLS-feest ondersteunen. Dit doen we middels een provinciale bijdrage aan de organisatie van het jaarlijkse OLS-feest in Nederlands-Limburg of Belgisch Limburg.

Om de jeugd kennis te laten maken met schutterijen is samenwerking met het onderwijs van belang. Het Kinjer-OLS is hier een goed voorbeeld van en ontvangt een provinciale bijdrage. Het Limburgs schutterijmuseum is daarnaast de plek waar jong en oud kennis kan maken met de historie van de Limburgse schutterswereld. Wij stimuleren de komende jaren de samenwerking tussen schutterijen en het onderwijs in het kader van erfgoededucatie.

Wij nemen de vermindering van regeldruk bij schutterijen mee in het in 2018 opgestarte dereguleringsproject dat integraal wordt opgepakt. Op initiatief van de Provincie en in samenspraak met gemeenten, politie, de veiligheidspartners en overige betrokken partijen wordt een plan uitgewerkt om de regeldruk te verminderen en te komen tot een uniform veiligheidsbeleid. In dit verband organiseert de Provincie jaarlijks een Innovation Lab zodat een goede, structurele interactie op gang komt met alle externe partners die betrokken zijn bij evenementen. Daarnaast worden pilots ingericht waarin mogelijkheden ter vermindering van regeldruk bij evenementen worden verkend.

De Provincie participeert in de opzet van een handreiking met richtlijnen voor het organiseren van OLS feesten in de komende jaren. Dit doet zij in nauwe samenwerking met de gemeente Horst a/d Maas, medeorganisator van het OLS 2019, en de gemeente Peel en Maas, medeorganisator van het OLS 2020 in Meijel. Uitgangspunt voor deze handreiking is dat richtlijnen worden opgesteld met betrekking tot een efficiënte aanpak en samenwerking bij de organisatie van een evenement op het gebied van veiligheid, vergunningen en verkeer. Hierin wordt ook aandacht besteed aan het betrekken van vrijwilligers en de leefgemeenschap. De ervaringen die zijn opgedaan bij de organisatie van het OLS 2019 worden hierin meegenomen.

Participatie

Erfgoed heeft een verbindende kracht voor de gemeenschap. Het verbindt mensen van diverse herkomst met elkaar, kan bijdragen aan het ontwikkelen van een eigen Limburgse identiteit, inspiratie bieden voor de opgaves waar we voor staan en vergroot de betrokkenheid bij de leefomgeving. Het kan ook een middel zijn om maatschappelijke vraagstukken te benaderen. Een voorbeeld hiervan is de Stichting Erfgoed Stein die aan de hand van oude foto's (erfgoed) bijeenkomsten organiseert en zo wel 100 ouderen op een avond samenbrengt.

Wij willen meer ruimte bieden in ons beleid voor lokale organisaties en initiatieven die erfgoed als middel gebruiken om maatschappelijke sociale vraagstukken te benaderen. Hiervoor ontwikkelen we in samenwerking met de Sociale Agenda een nieuwe laagdrempelige participatieregeling waarin wij projecten ondersteunen gericht op de participatie van kwetsbare doelgroepen. De domein overstijgende regeling is bedoeld om kansrijke (voorbeeld-)projecten uit andere maatschappelijke (beleids-)domeinen te verbinden aan de uitgangspunten van de Sociale Agenda. De projecten hebben primair participatie als doel en zetten daarvoor hun activiteiten (aangaande bijvoorbeeld cultuur, sport, erfgoed, monumenten, integratie of activiteiten die zich niet tot een domein rekenen) in als middel. Hier is vanuit de intensiveringsmiddelen Cultuur en Erfgoed €100.000 voor gereserveerd.

Financiën 2020-2021

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van het erfgoedbeleid 2020-2021 zijn beschikbaar:

1. de reguliere erfgoedbudgetten die structureel zijn opgenomen op de Provinciale Begroting voor 2020 en 2021;
2. € 940.022,- van de jaarlijks beschikbare intensiveringsmiddelen voor Cultuur en Erfgoed van € 6 miljoen, op basis van het Collegeprogramma 2019-2023 "Vernieuwend Verbinden", in te zetten voor erfgoed over de jaren 2020 en 2021 zoals aangegeven in hierna volgende tabel.

Doorschuiven of naar voren halen

- Conform de Financiële spelregels collegeperiode 2019-2023, zoals vastgesteld in de Herfstbrief 2019, blijven de in enig jaar niet benutte intensiveringsmiddelen beschikbaar voor volgende jaren.

Inzet budget

In de hierna volgende tabel is aangegeven hoe genoemde € 940.022,- aan intensiveringsmiddelen worden ingezet voor de uitvoering van het erfgoedbeleid 2020-2021.

	2020	2021
Begroting		
Middelen erfgoed	€ 160.857	€ 163.913
Sociaal Historisch Centrum Limburg	€ 479.891	€ 489.009
Monumentenwacht	€ 660.448	€ 672.996
Limburg Geschied- en Oudheidkundig Genootschap	€ 203.488	€ 207.354
Stichting Restauratie Atelier Limburg	€ 445.333	€ 453.795
Steunpunt Archeologie en Monumenten	€ 156.509	€ 159.483
Steunfunctie erfgoed en doorbetalingen erfgoedorganisaties via Huis voor de Kunsten Limburg	€ 208.735	€ 208.735
Erfgoed OLS	€ 8.000	€ 8.000
Schutterijwezen	€ 85.000	0
Totaal	€ 2.408.261	€ 2.363.285

Intensiveringsmiddelen		
Coöperatie Erfgoed Limburg	€ 120.000	€ 120.000
Procesmiddelen Provinciale Adviescommissie digitalisering Limburgs Erfgoed	€ 20.000	€ 20.000
Procesmiddelen digitalisering Limburgcollectie	€ 50.000	0
Procesmiddelen digitaliseringsopgave	0	€ 50.000
Subsidieregeling streekmusea	€ 50.000	€150.000
Matching Rijksbijdrage Limburgse Taal	€ 25.000	0
Schutterijwezen	0	€ 85.000
Erfgoed breed Ruimte t.b.v. actualiteiten, kansen, relaties Rijksbeleid, incidentele subsidies, opdrachten e.d.	€155.011	€ 95.011
Totaal	€ 420.011	€ 520.011

Tot slot

We willen dat zoveel mogelijk mensen in aanraking komen met ons Limburgs erfgoed dat wordt beheerd door verenigingen, vrijwilligers en instellingen. Want erfgoed verbindt. Het brengt mensen samen en draagt bij aan de sociale cohesie. Het realiseren van een groter publieksbereik, het vergroten van de zichtbaarheid van ons erfgoed en meer samenhang in het erfgoedveld blijven onze belangrijkste doelen. De eerste stappen zijn gezet. De komende jaren gaan we hier mee verder, want erfgoed leeft!

Als Provincie hebben wij hierin een faciliterende rol. Waar nodig organiseren wij kennis en kunde. In totaal hebben wij voor de komende twee jaar 5,6 miljoen gereserveerd voor erfgoed om dat te behouden en beleven. We zetten de lijnen voort en geven het veld het vertrouwen en ruimte om verder aan de slag te gaan met de ingezette transitie en daarmee samenhangende digitaliseringsopgave. Alleen dan behouden we ons Limburgs erfgoed voor onze toekomstige generaties en zorgen we ervoor dat de huidige generatie er van kan genieten. Kortom, erfgoed leeft!

Bijlage I: Vier principes en negen aanbevelingen Provinciale adviescommissie digitalisering Limburgs Erfgoed

Vier principes

1. Het behoud en delen van Limburgs erfgoed staat altijd voorop. Hierbij is digitalisering een hulpmiddel en geen doel op zich.
2. Duurzaam digitaliseren bereik je met een integrale aanpak waarin 20% bestaat uit techniek en 80% uit organisatie en inbedding.
3. Eigenaarschap ligt daar waar het hoort, bij de organisatie.
4. Samenwerken en samen leren. Hierin is een rol weggelegd voor de grotere instellingen in Limburg. Zij kunnen bijdragen aan een duurzaam landschap door hun kennis beschikbaar te stellen aan kleine musea, heemkundeverenigingen en lokale initiatieven. Ook is een solide partnerschap met de overheid (regionaal en landelijk) van groot belang om de ambities waar te maken.

Negen aanbevelingen

1. Organiseer een steunpunt voor kleine organisaties die in verbinding staat met het landelijk netwerk erfgoedsteunpunten van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE)
2. Inzake technologie hanteren we het principe enkelvoudige opslag, meervoudig gebruik.
Dat wil zeggen dat de erfgoedbron of broninformatie op één plek is opgeslagen, maar op meerdere plekken kan worden gebruikt door linked data.
3. Organiseer kennisdagen.
Hierin is een rol weggelegd voor de Coöperatie en het Huis voor de Kunsten. Hierin kunnen zij nauw optrekken met de NDE die kennisbevordering als speerpunt heeft.
4. Geef ruimte aan nieuwe ideeën.
Bijvoorbeeld in samenwerking met Brightlands waar veel nieuwe technologieën aanwezig zijn en worden onderzocht.
5. Zet in op context en kwaliteit.
Kwaliteit en context gaat boven kwantiteit. Bijvoorbeeld bij het online produceren van collecties voor publiek gaat het niet om de hoeveelheid digitale objecten, maar draait het om de context en kwaliteit. Het NDE heeft hiervoor diverse hulpmiddelen ontwikkeld zoals gebruikersprofielen en doelgroep strategieën.
6. Hecht belang aan continuïteit.
Hierin ligt zowel de verantwoordelijkheid bij het veld als bij de Provincie om te gaan voor een langdurig beleid op het gebied van digitalisering.
7. ICT-oplossingen volgens een gedistribueerd model.
Iedere organisatie kan een eigen, decentrale opslagplek hebben in combinatie met een centraal model voor het linken en uitwisselen van data. Er wordt dus niet gekozen voor een overkoepelend platform of technische infrastructuur.
8. Stimuleer het gebruik van persistent identifiers.
Dit is een methode waarmee verwijzingen naar een (digitaal) object op een website altijd benaderbaar blijven.
9. Gebruik DERA als criteria voor digitale erfgoedprojecten.
DERA staat voor digitaal erfgoed referentie architectuur en is ontwikkeld door het NDE. Het biedt richting voor samenwerkende partijen op het gebied van digitalisering.